

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.II.20.793/2012/3. szám

A Szegedi Ítéltábla a dr. Lakos Tamás ügyvéd által képviselt I. r. és II. r. felpereseknek - a Bajcsiné dr. Kéry Ildikó ügyvéd által képviselt I. r., és II. r. alperesek ellen hagyatéki igény érvényesítése iránt indított perében a **(település neve)**i Törvényszék 2012. szeptember 3. napján kelt 4.P.21.448/2010/42. számú ítélete ellen a felperesek részéről 43. és 45. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T :

Az elsőfokú bíróság ítéletét **részben**, az alábbiak szerint **megváltoztatja**:

Kötelezi az I. r. alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. és a II. r. felpereseknek külön-külön 315 153 (háromszáztizenötezer-egyszázötvenhárom) - 315 153 (háromszáztizenötezer-egyszázötvenhárom) Ft-ot.

A felperesek által a II. r. alperesnek személyenként fizetendő elsőfokú perköltség összegét 180 000 (egyszáznyolcvanezer) Ft-ra leszállítja.

A felperesek által leletezés terhével külön-külön fizetendő elsőfokú eljárási illeték összegét felperesenként 207 700 (kettőszázhetezer-hétszáz) - 207 700 (kettőszázhetezer-hétszáz) Ft-ra leszállítja.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

A feljegyzett 765 000 (hétszázhatvanötezer) Ft másodfokú eljárási illetékből az I. r. alperes 53 600 (ötvenháromezer-hatszáz) Ft-ot, a felperesek pedig személyenként 355 700 (háromszázötvenötezer-hétszáz) - 355 700 (háromszázötvenötezer-hétszáz) Ft-ot kötelesek megfizetni az állami adóhatóság külön felhívására a Magyar Államnak.

Kötelezi az I. és II. r. felpereseket, hogy külön-külön fizessenek meg az I. r. alperesnek 120 000 (egyszázhuszezer) - 120 000 (egyszázhuszezer)Ft, a II. r. alperesnek pedig 90 000 (kilencvenezer) - 90 000 (kilencvenezer) Ft másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

INDOKOLÁS:

A felperesek néhai **(néhai neve)** első házasságából született gyermekei, az I. r. alperes a túlélő házastársa, míg a II. r. alperes a néhai I. r. alperessel fennállott házasságából született gyermeke. Az örökhagyó 1962-től 2008. december 25-én bekövetkezett haláláig házassági élet- és vagyonközösségben élt az I. r. alperessel. Határozott, erős akaratú, következetes és családcentrikus ember volt, ügyvédi tevékenységét szinte haláláig folytatta. A halálát megelőző hónapokban napi rendszerességgel járt orvosi kezelésekre, fizikális állapota legyengült, szellemileg azonban mindvégig friss maradt. Házastársa folyamatosan gondoskodott róla, biztosította megfelelő ételmezését, orvosi ellátását, ugyanakkor az örökhagyó a felperesekkel ritkán, inkább csak telefonon tartotta a kapcsolatot.

A néhai 2007. március 18. napján saját kezűleg írt végrendeletet alkotott, amelyben a halála esetére rendelkezett vagyona sorsáról. E szerint a **(település neve, ingatlan 1. címe)** szám alatti lakás, és az ugyanitt található két garázs, valamint a lakásban fellelhető ingóságok örökösevé túlélő házastársát, az I. r. alperest nevezte, míg a **(település neve, ingatlan 2. címe)** szám alatti ingatlan és az abban található ingóságok tekintetében akként rendelkezett, hogy azt három fia, a felperesek, valamint a II. r. alperes egymás között egyenlő arányban örököljék, azzal, hogy a **(ingatlan 2. utcai)** utcai ingatlanon házastársa hasznélvezeti jogot kapjon. A nevén nyilvántartott gépjárművet, utánfutót és motorcsónakot ugyancsak három leszármazójára hagyta azzal, hogy azt egymás között egyenlő arányban örököljék.

(közjegyző neve) közjegyző a 2009. április 15. napján kelt 5122/Ü/342/2009/8. számú hagyatékátadó végzésével az örökhagyó hagyatékát az alábbiak szerint adta át:

- a **(település neve, ingatlan 3. címe, hrsz.-a)** szám alatti lakás 1/1 tulajdoni hányadát teljes hatállyal szerződéses öröklés jogcímén a II. r. felperesnek;
- a **(település neve, garázs 1. címe, hrsz.-a)** szám alatti garázs ingatlan $\frac{1}{2}$ tulajdoni illetőségét; a **(település neve, garázs 2. címe, hrsz.-a)** szám alatti garázs ingatlan $\frac{1}{2}$ tulajdoni illetőségét; továbbá a **(település neve, ingatlan 1. címe, hrsz.-a)** szám alatti lakás megjelölésű ingatlan $\frac{1}{2}$ tulajdoni illetőségét teljes hatállyal, végrendeleti öröklés jogcímén az I. r. alperes részére;
- a **(település neve, ingatlan 2. hrsz.-a), (település neve, ingatlan 2. címe)** szám alatti lakóház-udvar megjelölésű ingatlant ideiglenes hatállyal végrendeleti öröklés jogcímén, egymás között egyenlő arányban az I. és II. r. felperesnek, valamint a II. r. alperesnek az I. r. alperes hasznélvezeti jogával terhelten;
- a **(település 2. neve, ingatlan hrsz.-a)** alatt felvett 336 m² területű beépítetlen terület megjelölésű ingatlant ideiglenes hatállyal törvényes öröklés jogcímén egymás között egyenlő arányban az I. és II. r. felperes, valamint a II. r. alperes részére a túlélő házastárs hasznélvezeti jogával terhelten;
- az **(forg. rendszám)** forgalmi rendszámú **(szgkocsi típusa)** típusú személygépkocsit; az **(forg.rendszám)** forgalmi rendszámú E-180 típusú utánfutót; a **(R.)** Takarékszövetkezetnél

vezetett egyéni vállalkozói számlán nyilvántartott 105 306 Ft tőkét és járulékait, továbbá a **(motorcsónak típusa)** motorcsónakot ideiglenes hatállyal végrendeleti öröklés jogcímén egymás között egyenlő arányban az I., II. r. felperesnek, és a II. r. alperesnek az I. r. alperes haszonélvezeti jogával terhelten;

- az 1 500 000 Ft értékű éremgyűjteményt; valamint a 800 000 Ft értékű bélyeggyűjteményt ideiglenes hatállyal, végrendeleti öröklés jogcímén a túlélő házastárs, az I. r. alperes részére adta át.

Hagyatéki teherként vette számba a temetés költségét, 314 000 Ft-ot.

A közjegyző az 51022/Ü/930/2009/13. számú pót-hagyatékátadó végzésével

- a néhai **(R.)** Takarékszövetkezetnél vezetett vállalkozói bankszámláján nyilvántartott 101 417 Ft-ot;

- az **(U.)** Hungary Zrt-nél vezetett különböző bankszámlákon nyilvántartott 38 855,82 Ft-ot, 196,11 eurót, valamint 597,29 USA dollárt teljes hatállyal törvényes öröklés jogcímén, egymás között egyenlő arányban az örökhagyó gyermekei részére adta át az I. r. alperes haszonélvezeti jogával terhelten.

Az I. r. alperes kizárólagos tulajdonát képezi az általa az örökségéből 2001. július 12. napján megvásárolt **(település 3., ingatlan hrsz.-a)** hétvégi ház és udvar megjelölésű ingatlan (nyaraló).

A felperesek többször - legutóbb a P.21448/2010/4. szám alatt lajstromozott beadványukban - módosított kereseti kérelmükben elsődlegesen alaki hibára hivatkozással kérték a 2007. március 18. napján kelt végrendelet érvénytelenségének megállapítását, miután az állításuk szerint nem a keltezés időpontjában, hanem később készült, míg másfelől akarati hibára, nevezetesen arra hivatkoztak, hogy az örökhagyót a végrendelet megtételére az I. r. alperes tisztességtelen befolyással bírta rá, így az ez okból is érvénytelen. Ennek kapcsán kifejtették, az I. r. alperes a néhait betegsége idején nem megfelelően látta el élelemmel, bizonyos ételek fogyasztását indokolatlanul megtiltotta számára, emellett folyamatosan akadályozta, egyben tiltotta a néhainak a felperesekkel és más rokonokkal való kapcsolattartását. A végrendelet érvénytelensége esetén az örökhagyó által 1991. február 25. napján alkotott végrendeletet tekintették irányadónak, a hagyaték átadását eszerint kérték.

Másodlagos keresetükben személyenként 4 148 551 Ft megfizetésére kérték kötelezni az alpereseket kötelesrész címén .

Harmadlagos keresetük a kötelesrész természetben történő kiadására irányult, míg negyedlegesen a **(település neve, ingatlan 2. címe)** szám alatti ingatlan tekintetében az I. r. alperest megillető haszonélvezeti jog korlátozását, annak az érintett ingatlan tulajdoni lapjáról való törlését kérték. Kiemelték, az I. r. alperes lakhatása az általa megörökölt ingatlanban megfelelően biztosított, így a fenti ingatlan haszonélvezeti jogára életszínvonalának fenntartásához nincs szüksége.

Állították, hogy a **(település 3. neve, ingatlan címe)**. szám alatti ingatlan (nyaraló) a néhai és az I. r. alperes házastársi közös vagyona, azt a túlélő házastárs nem az örökségéből vásárolta, így az ½ részben a hagyatékhoz tartozik. A hagyaték tiszta értékének meghatározása során a **(település 3. neve, ingatlan címe utcai)** utcai ingatlan ½ illetőségét 2 500 000 Ft-ban, a **(ingatlan 1. címe)** utcai és a

(ingatlan 2. utcai) utcai lakásban levő ingóságok értékét 500 000 Ft-ban kérték meghatározni.

Az alperesek érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Állították, hogy a végrendelet az azon feltüntetett időpontban kelt, és vitatták, hogy az örökhagyó az I. r. alperes tisztességtelen befolyásolása eredményeként alkotta a végrendeletet, így az érvénytelennek nem tekinthető. Kiemelték, a néhai erős akaratú, határozott személyiség volt, végakarata kialakításában befolyásolni senki nem tudta. Álláspontjuk szerint a felperesek a kötelesrészüket megkapták, így annak kiegészítése nem indokolt. Az I. r. alperes állította, hogy a **(település 3. neve, ingatlan címe utcai)** szám alatti ingatlan (nyaraló) a különvagyon, ezért azt a hagyaték értékének meghatározása során kérte figyelmen kívül hagyni. Hangsúlyozta, a **(ingatlan 2. utcai)** utcai ingatlanon fennálló haszonélvezeti joga végrendeleten alapul, így annak korlátozására nincs mód. Számításuk szerint a hagyaték tiszta értéke a temetési költség levonását követően 23 491 084 Ft, amelyhez képest a leszármazókat 3 915 180 Ft kötelesrész illeti meg, s miután a felperesek személyenként 4 636 772 Ft értékben részesültek a hagyatékból, így a további igényük megalapozatlan.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította és kötelezte a felpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg az államnak leletezés terhével 741 600 Ft eljárási illetéket, míg az I. és II. r. alpereseknek személyenként 200 000-200 000 Ft perköltséget. Határozatában kiemelte, szakértő bevonásával sem volt tisztázható, hogy a néhai névaláírása és az okirat keltezése azonos időpontban került-e a végrendeleten feltüntetésre, így a végrendelet alaki okból nem tekinthető érvénytelennek. A Ptk. 649. § (1) bekezdés c) pontjára alapított érvénytelenségi ok kapcsán széleskörű bizonyítási eljárást fogantatosított. Az e körben meghallgatott tanúk **(tanúk neve)** egybehangzó vallomása alapján megállapította, hogy a néhai erős akaratú, nem befolyásolható személyiség volt, végintézkedése tartalmát maga alakította ki. Betegsége idején az I. r. alperes mindvégig odaadóan ápolta, gondozta, igyekezett őt kímélő ételekkel ellátni, az orvos utasításainak betartására sarkallni, ami azonban tisztességtelen befolyásolásnak nem tekinthető. A felperesek nem bizonyították, hogy az I. r. alperes az örökhagyót a felperesektől és családjaiktól tiltotta, ennek kapcsán **(tanúk neve)** tanúvallomását a II. r. felperessel fennálló munkatársi kapcsolatára, míg **(tanúk neve)** nyilatkozatát a közeli hozzátartozói viszonyra tekintettel nem ítélte elfogulatlannak, ezért azokat a tényállás megállapítása során nem vette figyelembe. A bizonyítékok mérlegelése alapján a végrendelet akarati hibáját sem találta megállapíthatónak, így a végintézkedést érvényesnek tekintette, és az öröklés rendjének meghatározása során az abban foglaltakat vette irányadónak.

A másodlagos kereset kapcsán vizsgálta a hagyaték tiszta értékét, e tekintetben elfogadta, hogy a néhai és az I. r. alperes közös vagyonához a hagyatékátadó, illetve a póthagyatékátadó végzésben felsorolt vagyontárgyak tartoztak azzal, hogy a **(ingatlan 2. utcai)** utcai ingatlan és az abban található ingóságok a néhai különvagyonát képezték, míg a további vagyontárgyak - ide értve a **(ingatlan 1. címe)** utcai lakásban

fellelhető ingóságokat -, valamint a bankszámlán elhelyezett készpénz házastársi közös vagyont képezett, ily módon azok ½ része tekinthető hagyatéki vagyonnak. A vagyontárgyak értékét ugyancsak a hagyatéki eljárásban feltárt adatok alapulvételével határozta meg. Mindezek alapján a hagyatéki értékét 23 902 737 Ft-ban, a hagyatéki teherként elszámolható temetési költséget 314 000 Ft-ban, ezáltal a hagyatéki tiszta értékét 23 588 737 Ft-ban jelölte meg. A Ptk. 665. § (1) bekezdése alapján a felpereseket és a II. r. alperest személyenként kötelesrész címén megillető összeget 3 931 456 Ft-ra tette, és a végrendelet alapján a leszármazók részére juttatott hagyatéki értékét (4 632 579 Ft) figyelembe véve megállapította, hogy a felperesek kötelesrész iránti igénye nem sérült, a végrendelet alapján a kötelesrészt meghaladó mértékű hagyatéki vagyonhoz jutottak.

Bizonyítottnak ítélte, hogy a **(település 3. neve, ingatlan hrsz.-a)** alatti ingatlan (nyaraló) az I. r. alperes különvagyon, azt szülői öröksége felhasználásával szerezte. Ennek alátámasztására az I. r. alperes által csatolt hagyatékátadó végzéseket és adásvételi szerződéseket elfogadta hangsúlyozva, hogy az okiratszerkesztő ügyvéd, **(ügyvéd neve)**, valamint **(tanúk neve)** tanúvallomása az I. r. alperes előadását mindenben megerősítette. Emiatt a fenti ingatlant a kötelesrész alapját képező hagyatéki vagyon meghatározása során figyelmen kívül hagyta.

A felperesek negyedleges, a haszonélvezeti jog korlátozására irányuló keresete kapcsán kiemelte, csak a túlélő házastársat törvényes öröklés jogcímén megillető haszonélvezeti jog korlátozására van lehetőség, a végrendeleten alapuló haszonélvezeti jog nem korlátozható, így a felperesek a **(ingatlan 2. utcai)** utcai ingatlan tulajdonjogát haszonélvezeti jogtól mentesen nem szerezhetik meg.

Az elsőfokú bíróság a pervesztes felpereseket marasztalta a perköltség viselésében oly módon, hogy az eljárási illeték összegét 900 000 Ft-ra, a szakértői díjat 65 880 Ft-ra tette, amelyen felül a felperesek viselni kötelesek az alperesek jogi képviselétével kapcsolatban felmerült ügyvédi munkadíjat is.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperesek terjesztettek elő fellebbezést, elsődlegesen annak megváltoztatása, a keresetüknek helyt adó döntés meghozatala, míg másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése, az elsőfokú bíróság újabb eljárás lefolytatására és újabb határozat meghozatalára utasítása iránt. Változatlanul állították, hogy a végrendelet a Ptk. 649. § (1) bekezdés c) pontjában foglaltak alapján - annak akarati hibája folytán - érvénytelen, e tekintetben sérelmezték az elsőfokú bíróságnak a bizonyítékok mérlegelése körében kifejtett tevékenységét. Hangsúlyozták, a perben több tanú - köztük az elfogulatlannak tekinthető **(tanú neve)** - igazolta, miszerint az I. r. alperes kifejezetten akadályozta a néhainak a felperesekkel és családtagjaikkal való találkozását, emellett megtiltotta a néhainak a II. r. felperestől származó immunerősítők használatát is, s mindez a beteg, kiszolgáltatott állapotú néhai tekintetében kimeríti a tisztességtelen befolyásolás fogalmát. Véleményük szerint **(tanúk neve)** vallomása nem lett volna figyelembe vehető, miután nevezettek tudtak a felek közötti jogvita tartalmáról, nyilatkozatuk szerint azt az I. r. alperessel meg is beszélték. Érvelésük szerint az elsőfokú bíróság indokolatlan módon rekesztette ki a bizonyítékok köréből a felperesi hozzátartozók tanúvallomását, ennek okairól határozata indokolásában

nem adott számot. Lényegesnek ítélték az örökhagyó 2007. április 24. napján kelt, a kerekdombi ingatlannal kapcsolatos és a II. r. felperes ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonjogát deklaráló nyilatkozatát kiemelve azt is, hogy erről a végrendelet nem tesz említést, ami azt valószínűsíti, miszerint a végrendelet nem az örökhagyó valós akaratának felel meg, azt tisztességtelen befolyás hatására tette.

Tévesnek ítélték a kötelesrész alapját képező hagyaték tiszta értékének meghatározását is, véleményük szerint ugyanis az elsőfokú bíróság - jogszabálysértő módon - figyelmen kívül hagyta a túlélő házastárs haszonélvezeti jogának ellenértékét, azt a hagyatéki vagyontárgyak értékéből nem helyezte levonásba. Emellett a hagyaték egészét is hiányosan állapította meg, miután a hagyatéki tárgyak felsorolása körében az utánfutót és a **(motorcsónak típusa)** motorcsónakot tévesen egy tételként kezelte. Kiemelték, a **(ingatlan 1. címe)** utcai és a **(ingatlan 2. utcai)** utcai ingóságok a hagyatéki leltárban nem lettek feltüntetve, azok átadásáról a közjegyző nem döntött, így e tekintetben szükséges lett volna póthagyatéki eljárás lefolytatása, s ennek befejezéséig jelen per felfüggesztése. Ennek hiányában az elsőfokú bíróság jogszabálysértő módon vette figyelembe azokat a kötelesrész alapjának meghatározásakor. Megalapozatlannak minősítették az elsőfokú bíróság döntését a **(település 3. neve)-i** ingatlan jogi jellegének megítélése kapcsán is. Kiemelték, hogy az e körben meghallgatott **(tanú neve)** kérdés nélkül mondta el az általa ismert információkat a **(település 3. neve)-i** nyaralóra vonatkozóan, egyebekben azonban a bíróság kérdéseire válaszolni nem tudott, így vallomása életszerűtlen. Lényeges az is, hogy a hagyaték átadása, annak értékesítése, valamint a **(település 3. neve, ingatlan címe utcai)** utcai ingatlan megvásárlása között több év telt el, így nem fogadható el, miszerint a nyaraló vételárának forrása az I. r. alperes különvagyonra volt. Álláspontjuk szerint a hagyaték tiszta értékének meghatározása során az utánfutó 90 000 Ft-os, a **(ingatlan 1. címe)** utcai lakásban levő ingóságok $\frac{1}{2}$ részének 250 000 Ft-os és a **(ingatlan 2. utcai)** utcai ingók 500 000 Ft-os értékét is számba kell venni, így a **(település 3. neve)-i** ingatlan (nyaraló) figyelmen kívül hagyása esetén a hagyaték tiszta értéke - számításuk szerint - 23 633 741 Ft. Ennek alapulvételével pedig az őket személyenként megillető kötelesrész 3 938 956 Ft-ra tehető. Az általuk megörökölt vagyon értékéből azonban levonásba kell helyezni az I. r. alperes haszonélvezeti jogának értékét, ami az adott vagyontárgy értékének 20 %-a, így az I. r. alperes által kimunkált összeggel szemben személyenként 3 925 871 Ft értékű vagyonhoz jutottak, ami pedig 13 085 Ft-tal kevesebb, mint az őket megillető kötelesrész.

Jogszabálysértőnek ítélték az elsőfokú ítélet perköltségre vonatkozó rendelkezését is, rámutatva, hogy pontosított kereseti kérelmükben Utóbb e keresetüket módosították, a végrendelet érvénytelenségének megállapítását kérték, ezen túlmenő igényeiket vagylagosan jelölték meg, a **(ingatlan 2. utcai)** utcai ingatlan haszonélvezeti jogtól mentes kiadása tekintetében pedig a pertárgyértéket 1 014 639 Ft-ra tették. A módosított keresetük figyelembevételével a Pp. 25. § (1) és (3) bekezdése alapján a pertárgyérték mindösszesen 5 066 670 Ft-ot tett ki, így a felmerült elsőfokú eljárási illeték összege 304 000 Ft-ra tehető. Miután 158 400 Ft eljárási illetéket leróttak, így pervesztességük esetén is csak legfeljebb 145 600 Ft illeték megfizetésére lennének kötelezhetők.

Az alperesek érdemi ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult. Fenntartották, miszerint a felperesek a perben nem bizonyították, hogy az I. r. alperes tisztességtelen befolyásolással bírta rá a néhait a végrendelet megalkotására, e tekintetben az elsőfokú bíróság a bizonyítékokat helytállóan mérlegelte. A hagyaték értékének megjelölése ugyanakkor két tétel vonatkozásában pontosításra szorul, így az utánfutó csak 45 000 Ft-os értéken vehető figyelembe, míg a **(R.)** Takarékszövetkezetnél vezetett számla összege helyesen 50 708 Ft, így a hagyaték tiszta értéke 23 491 084 Ft-ra, a felpereseket megillető kötelesrész értéke 3 915 180 Ft-ra módosul. Ehhez képest a felperesek a kötelesrészüknél 717 399 Ft-tal többet kaptak, így további igényük megalapozatlan. Álláspontjuk szerint a felperesek tévesen vonják le valamennyi általuk örökölt vagyontárgy értékéből a haszonélvezeti jog értékét, az I. r. alperes ugyanis a **(ingatlan 2. utcai)** utcai ingatlanon kívül egy vagyontárgy tekintetében sem tart igényt a haszonélvezeti jogra, arról az ellenkérelemben kifejezetten lemondott, így a felperesek által megörökölt vagyon értékét ennek figyelembe vételével kell meghatározni.

Az I. r. alperes fenntartotta, miszerint a **(település 3. neve)-i** nyaraló a különvagyona, az elsőfokú bíróság a bizonyítékokat e tekintetben helytállóan mérlegelte, így az a hagyaték értékéhez nem számítható hozzá.

A fellebbezés **kisebb részben alapos.**

A felperesek fellebbezésükben az elsőfokú ítélet keresetük szerinti megváltoztatását kérték, így az elsődleges kereset kapcsán a fellebbezési eljárás keretében is vizsgálандó volt a néhai 2007. március 18. napján kelt végrendeletének érvényessége. Miután pedig a felperesek a végintézkedés alaki hibára visszavezethető érvénytelenségére utóbb már nem hivatkoztak, így az ítéletáblának csak az akarat hiabá alapított érvénytelenség kapcsán kellett állást foglalnia. E tekintetben az elsőfokú bíróság a tényállást teljes körűen feltárta, a széles körben lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeként okszerűen jutott arra a következtetésre, miszerint a végrendelet érvénytelensége nem állapítható meg.

A Ptk. 649. (1) bekezdés c) pontja szerint érvénytelen a végrendeleti rendelkezés, ha az örökhagyót valaki tisztességtelen befolyással bírta rá az intézkedésre, feltéve, hogy az örökhagyó a rendelkezést különben nem tette volna meg. A végrendeleti akarat fogyatékosága az akarat elv alapján ítélt meg, azaz ilyen esetben a végrendelet attól függetlenül érvénytelen, hogy a másik fél az érvénytelenség okát tudta-e, vagy azt felismerhette. Ha pedig meg is állapítható, hogy az örökhagyót tisztességtelen befolyással bírták rá az intézkedésre, de a végrendeleti rendelkezést ennek ellenére megtette volna - a végrendelet érvénytelensége nem állapítható meg. Annak eldöntéséhez, hogy a végrendeleti akarat fogyatékosága híján az örökhagyó a végrendeleti rendelkezést nem tette volna meg, avagy éppen megtette volna, a végrendelet valódi végakaratának feltárása szükséges. Nem mellőzhető emellett az örökhagyó végrendeletkezésén kívül tett nyilatkozatainak, magatartásának vizsgálata sem.

A Ptk. már idézett 649. § (1) bekezdés c) pontjában részletezett Tisztességtelen befolyásolás minden olyan - a társadalom erkölcsi megítélése szerint meg nem engedett magatartás -, amely alkalmas arra, hogy az örökhagyót valóságos

végakarátának nem megfelelő intézkedésre készítse. A perben a felperesek ilyen magatartást bizonyítani nem tudtak, a tanúvallomások nem támasztották alá, hogy az I. r. alperes a néhait a felperesektől, illetve családtagjaitól igyekezett távol tartani, a kapcsolattartást megghiúsítani. Ezt kizárólag a felperesekkel közeli hozzátartozói viszonyban álló tanúk állították, tőlük azonban - ahogyan erre az elsőfokú bíróság is helyesen utalt - elfogulatlan nyilatkozat nem volt várható. **(tanúk neve)** tanúvallomásának tartalmából tisztességtelen befolyásolásra utaló tényekre nem lehetett következtetni, a néhai étkezési és közlekedési szokásainak esetleges megváltozása pedig nem róható az I. r. alperes terhére, azaz nem eredményezheti annak megállapítását, hogy az I. r. alperes a néhai végrendelkezési akaratát erkölcsileg elítélendő eszközökkel, illetve módon befolyásolta. A néhai egészségi állapota változásának függvényében tartotta a kapcsolatot a felperesekkel és más családtagjaival, az pedig nem vitatható, hogy a kórházi kezeléseket utáni gyengesége már nem tette lehetővé a családtagokkal való, a korábbival azonos terjedelmű és intenzitású kapcsolattartást. Emellett elfogadható az is, hogy az örökhagyó nyugalma érdekében az I. r. alperes sem szorgalmazta a rokonok látogatását, a szükségtelen zavarástól a néhait óvni igyekezett. Mindez azonban nem a családtagoktól való eltávolítást célozta, sokkal inkább a néhai kényelmét szolgálta, ugyanakkor semmiképpen nem meríti ki a tisztességtelen befolyásolás fogalmát. Abban az esetben pedig, ha a felperesek sikerrel eleget tettek volna bizonyítási kötelezettségüknek, ez akkor eredményezhette volna a végrendelet érvénytelenségét, ha emellett azt is bizonyítják, miszerint a néhai annak hiányában a végintézkedést nem tette volna meg. Ilyen bizonyítást azonban nem ajánlottak fel, így a Ptk. 649. § (1) bekezdés c) pontjában rögzített konjunktív feltételek megvalósulásának hiányában a végrendelet érvénytelensége nem állapítható meg.

A felperesek továbbra is sérelmezték a kötelesrész alapjának számítását és fenntartották, hogy a hagyatékából a kötelesrészt el nem érő mértékben részesültek.

A kötelesrész alapja a Ptk. 666. § (1) bekezdése szerint a hagyaték tiszta értéke. A hagyaték tiszta értékének megállapításánál a Ptk. 667. § (1) bekezdésében, valamint a 677. § (1) bekezdésében foglaltak alkalmazandók. A hagyaték az örökhagyóról halála esetén átszálló vagyon összessége, de csak az a vagyon tekinthető a hagyatékhoz tartozónak, amely az örökhagyó halála pillanatában annak tulajdonát képezi. Az örökhagyó vagyona jogok és kötelezettségek összessége. A hagyatéki vagyon körébe tartozik az örökhagyót a vagyonközösség valamely formája alapján megillető vagyoni igény is. A vagyonközösség leggyakoribb formája a házastársi vagyonközösség, a Csjt. 27. § (1) bekezdése ugyanis törvényes vélelmet állít fel a házastársi közös vagyon mellett. Ez alapján a házastársak osztatlan közös tulajdona mindaz, amit a házassági életközösség ideje alatt akár együttesen, akár külön-külön szereztek, kivéve azt, ami valamelyik házastárs különvagyonához tartozik. A házastársi közös vagyon terhére kötött ügyletekben gyakran az egyik házastárs szerepel szerződő félként, a fenti vélelemből következően azonban, ha a vagyontárgy szerzése az életközösség fennállása alatt történt, úgy azt a házaspár közös vagyonának kell tekinteni. A szerződésben részt nem vevő házastárs ugyanis - az ingatlan-nyilvántartáson kívül - dologi hatállyal szerez tulajdonjogot (BH1992. 465), így a Ptk. 116. § (1) bekezdésében foglaltak szerint kérheti tulajdonjoga

ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzését is. Az I. r. alperes ellenkérelmében részletesen megjelölte a házastársi közös vagyonhoz tartozó vagyontárgyak körét, azt javarészt maguk a felperesek sem vitatták, mindezek alapján az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, miszerint a **(ingatlan 2. utcai)** utcai ingatlanon és az ott fellelhető ingóságokon kívül felsorolt további vagyontárgyak, valamint a készpénzállomány a néhai és az I. r. alperes házastársi közös vagyonához tartozott, így azok csupán ½ részben képezik a hagyaték részét, így a hagyaték tiszta értékének meghatározása során is csupán ½ részben voltak figyelembe vehetők. Az nem volt vitás a peres felek között, hogy a **(ingatlan 2. utcai)** utcai ingatlan és az ahhoz tartozó ingóságok az örökhagyó különvagyonát képezték, ezért azok 1/1 arányban a hagyaték részének tekintendők. Mindezek alapján - az elsőfokú ítélet sorrendjében haladva - a hagyatékhoz tartozó vagyontárgyak köre és értéke az alábbiak szerint alakul:

- (település neve), (ingatlan 1. címe) számú garázs ½ része:	000 Ft;	
- (település neve), (ingatlan 1. címe) számú garázs ½ része:	000 Ft;	
- (település neve, ingatlan 2. címe) szám alatti ingatlan egésze:	11 000 000 Ft;	
- (település neve), (ingatlan 1. címe) . szám alatti ingatlan ½ része:	8 400 000 Ft;	
- (település 2. neve, ingatlan hrsz.-a) . alatti beépítetlen terület ½ része:	000 Ft;	
- (szem.gkocsi típusa) tip. személygépkocsi ½ része:	000 Ft;	
- (motorcsónak típusa) motorcsónak ½ része:	400 000 Ft;	
- pótkocsi ½ része:	45 000 Ft;	
- éremgyűjtemény ½ része:	750 000 Ft;	
- bélyeggyűjtemény ½ része :	000 Ft;	
- (R.) Takarékszövetkezetnél levő betét ½ része:	50 708 Ft;	
- (U.) Hungary Zrt-nél levő forintbetét ½ része:	19 427 Ft;	
- euróbetét ½ része:	26 915 Ft;	
- USA-dollár betét ½ része:	58 038 Ft;	
- a (ingatlan 1. címe) utcai ingatlanban levő ingóságok ½ része:	000 Ft;	
- a (ingatlan 2. utcai) utcai ingatlanban levő ingóságok egésze:	000 Ft	
Mindösszesen:	23.805.084.- Ft	

Helytállóan utalt az I. r. alperes fellebbezési ellenkérelmében arra, hogy az elsőfokú bíróság tévesen kétszer vette számításba a **(R.)** Takarékszövetkezetnél nyilvántartott betétállomány összegét, ezért e címen az elsőfokú ítélet szerint meghatározott hagyatéki vagyon összegéből 52 653 Ft levonandó. Emellett az utánfutó házastársi közös vagyoni jellegére figyelemmel annak csupán ½ része

tartozik a hagyatékhoz, így e tétel kapcsán 45 000 Ft volt figyelembe vehető, e korrekciókkal pedig a hagyatéki vagyon értéke a fentiek szerint határozható meg. Hagyatéki teher - a Ptk. 677. § (1) bekezdés a) pontja szerint - a temetési költség (314 000 Ft), így a hagyaték tiszta értéke: 23 491 084 Ft.

A felperesek alaptalanul sérelmezték a **(település 3. neve)-i** nyaraló hagyatéki vagyonból történő mellőzését. Az I. r. alperes a perben okiratokkal, így hagyatékátadó végzésekkel igazolta az ingatlan vételárának fedezetéül szolgáló különvagyona eredetét, és ugyancsak okiratok, nevezetesen adásvételi szerződések álltak rendelkezésre annak alátámasztására, hogy az I. r. alperes az ingatlan vagyonát milyen vételár ellenében értékesítette. A tanúvallomások közül elsődlegesen **(ügyvéd neve)** nyilatkozata az, ami kétséget kizáróan alkalmas a **(település 3. neve)-i** ingatlan I. r. alperesi különvagyonai jellegének bizonyítására, a tanú ugyanis az alperesekkel és a néhaival rokoni, baráti kapcsolatban nem állt, az ingatlan vétele során okiratszerkesztő ügyvédként járt el, így vallomása elfogulatlanságához kétség nem férhet. Megjegyzi az ítéletábra, az I. r. alperes hozzátartozóinak nyilatkozata pusztán a rokoni kapcsolatra tekintettel nem rekeszthető ki a bizonyítékok köréből abban az esetben, ha annak tartalma más, objektív bizonyítékokkal alátámasztott. Jelen esetben az ügyletkötő ügyvéd és **(tanú neve)** tanúvallomása egybehangzó volt, így mindezek a fentebb jelölt egyéb bizonyítékokkal egybevetve elegendőnek bizonyultak a Csjt. 27. § (1) bekezdésében rögzített közös vagyon vélelmének megdöntésére, következésképp az elsőfokú bíróság a **(település 3. neve)-i** ingatlant helytállóan hagyta figyelmen kívül a hagyatéki vagyon számbavétele során.

A Ptk. 599. § (1) és (2) bekezdése szerint örökölni törvény, vagy végintézkedés alapján lehet. Amennyiben az örökhagyó után végintézkedés maradt, az öröklés rendjét ez határozza meg. Végintézkedés hiányában pedig az öröklés rendjére a törvény az irányadó. Az öröklés jogcíme azt jelöli meg, hogy az örökös milyen alapon részesedik a hagyatékból, az örökhagyó ugyanis jogosult arra, hogy végintézkedéssel megszabja az öröklés rendjét, ha pedig életében vagyona sorsáról nem rendelkezik, a hagyatékban az öröklés rendjét - az örökhagyó vélelmezett akaratának megfelelően - a törvény határozza meg. A törvényes öröklés másodlagos, csak akkor érvényesül, ha az örökhagyó nem tett végintézkedést, vagy tett ugyan, de az érvénytelen, vagy hatálytalan.

A perbeli esetben az örökhagyó végintézkedés hátrahagyásával hunyt el, annak érvénytelensége megállapítását a felperesek a már kifejtettek szerint sikertelenül kérték, így az öröklés rendjét az érvényesnek tekintendő végrendelet tartalma alapján kell meghatározni azzal, hogy a hagyaték végintézkedéssel nem érintett részére a törvényes öröklés alkalmazandó.

A felperesek állították, hogy a hagyatékból nem a Ptk. 665. § (1) bekezdésében rögzített mértékben részesültek, azaz a részükre a végintézkedés és a törvényes öröklés szabályai szerint átadott vagyon értéke a kötelesrész címén őket megillető vagyonrész értékét nem éri el. Kötelesrész címén ugyanis a leszármazót annak a fele illeti, ami neki - a kötelesrész alapja szerint számítva - mint törvényes örökösnek jutna (Ptk. 665. § (1) bekezdés). Ennek meghatározásához tételesen

vizsgálni kellett a néhai leszármazói (I., II. r. felperes, II. r. alperes) által a végrendeleti és törvényes öröklés jogcímén megszerzett vagyon értékét, ugyanis csak ez alapján állapítható meg, hogy hozzájutottak-e az őket megillető kötelesrészhez. Az ítélet tábla az alábbiak szerint tételenként külön részletezi, hogy az érintett vagyontárgy átadására a végrendelet alapján, avagy a törvényes öröklés rendje szerint került sor, figyelembe véve, hogy - mint a néhai különvagyon - a vagyontárgy egésze, avagy - annak házastársi közös vagyoni jellege folytán - csupán $\frac{1}{2}$ része tartozik a hagyatékhoz. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy az I. r. alperes a fellebbezési ellenkérelmében a **(település neve, ingatlan 2. címe)** szám alatti ingatlan kivételével minden egyéb, a leszármazók által örökölt vagyontárgy tekintetében lemondott a haszonélvezeti jogáról. Miután a haszonélvező lemondása olyan egyoldalú jognyilatkozat, amely a haszonélvezetet a tulajdonos elfogadó nyilatkozata nélkül megszünteti,

a felperesek az általuk örökölt vagyontárgyak tulajdonjogát haszonélvezeti jogtól mentesen szerzik meg, következésképp az egyes vagyontárgyak vonatkozásában - a **(ingatlan 2. utcai)** utcai ingatlan kivételével - azok értéke nem csökkenthető a haszonélvezeti jog ellenértékével. Mindezek miatt kizárólag csak a **(ingatlan 2. utcai)** utcai ingatlan értékéből volt levonásba helyezhető a peres felek által a haszonélvezeti jog ellenértékeként egyezően meghatározott 2 200 000 Ft.

Az ítélet tábla az alábbiak szerint tételenként külön utal arra, hogy az érintett vagyontárgy átadására a végrendelet alapján, avagy a törvényes öröklés rendje szerint került sor figyelembe véve azt is, hogy - mint a néhai különvagyon - a vagyontárgy egésze, vagy - annak házastársi közös vagyoni jellege folytán - csupán $\frac{1}{2}$ része tartozik a hagyatékhoz. A fentiek alapján a leszármazókra személyenként jutó hagyatéki vagyon az alábbiak szerint alakul:

- a **(település neve, ingatlan 2. címe)** szám alatti ingatlan

haszonélvezeti jog értékével csökkentett értékének

1/3 része (végrendeleti öröklés alapján): 2 933 333 Ft;

- a **(település 2. neve, ingatlan hrsz.-a)** alatti ingatlan értékének

1/6 része végrendeleti öröklés alapján az I. r. alperes

lemondása folytán haszonélvezeti jogtól mentesen: 166 666 Ft;

- a **(szgkocsi típusa)** tip. személygépkocsi értékének

1/6 része végrendeleti öröklés alapján

haszonélvezeti jogtól mentesen: 50 000 Ft;

- a **(motorcsónak típusa)** típusú motorcsónak értékének 1/6

része végrendeleti öröklés alapján haszonélvezeti

jogtól mentesen: 133 333 Ft;

- az utánfutó értékének 1/6 része végrendeleti

öröklés alapján haszonélvezeti jogtól mentesen: 15 000 Ft;

(Az utóbb felsorolt három ingóság tekintetében az I. r. alperest a hagyatékátadó végzésben foglaltakkal ellentétben a végintézkedés alapján haszonélvezeti jog nem illette, ezért azok értéke is csak haszonélvezeti jogtól mentesen volt figyelembe vehető.)

- a (R.) takarékszövetkezetnél elhelyezett forint-betét 1/6 része törvényes öröklés alapján az I. r. alperes lemondása folytán haszonélvezeti jogtól mentesen:	16 902 Ft;
- az (U.) Hungary Zrt-nél vezetett forintbetét 1/6 része:	6 476 Ft;
- euróbetét 1/6 része:	8 972 Ft;
- USA dollárbetét 1/6 része:	19 346 Ft;
mindhárom betétállomány törvényes öröklés jogcímén az I. r. alperes lemondása folytán haszonélvezeti jogtól mentesen.	
- a (ingatlan 2. utcai) utcai ingatlanban található ingóságok 1/3 része végrendeleti öröklés jogcímén haszonélvezeti jogtól mentesen:	166 666 Ft;
- a (ingatlan 1. címe) utcai ingatlanban található ingóságok 1/6 része törvényes öröklés jogcímén az I. r. alperes lemondása folytán haszonélvezeti jogtól mentesen:	83 333 Ft.

A fentiek alapján a felperesek a hagyatékból személyenként 3 600 027 Ft értékű vagyonhoz jutottak. A hagyaték tiszta értékének alapulvételével (23 491 084 Ft) a felpereseket a Ptk. 665. § (1) bekezdése alapján megillető kötelekrész értéke (23 491 084 / 3 / 2) 3 915 180 Ft, így a kötelekrészük értékéhez képest az általuk végintézkedés és törvényes öröklés alapján megörökölt vagyon értéke személyenként 315 153 Ft-tal alacsonyabb, így azzal az I. r. alperes helytállni tartozik.

Tévesen kifogásolták a felperesek fellebbezésükben, miszerint az elsőfokú bíróság hagyatékátadó végzés hiányában, ezáltal jogszabálysértően vett figyelembe a hagyaték értékének meghatározása során olyan vagyontárgyakat, amelyek átadásáról a közjegyző nem rendelkezett. Lényeges e tekintetben, hogy a közjegyző hagyatékátadó végzésének anyagi jogereje nincs, az a bíróságot nem köti, ezáltal az öröklési jogi igényeket a Ptk. anyagi jogi rendelkezései alapján kell megítélni (BH1992. 464., BH2004. 466). Mindez pedig azt jelenti, hogy miután az ipso iure öröklési elvből következően az örökösök a hagyaték tárgyain a halál tényével és nem a hagyaték közjegyző általi átadása folytán szereznek tulajdonjogot, így nem volt jogszabályi akadálya annak, hogy a bíróság határozatában olyan hagyatéki vagyontárgyakat vegyen számba (**(ingatlan 1. címe)** utcai, illetve **(ingatlan 2. utcai)** utcai ingóságok), amelyek átadásáról a közjegyző nem döntött. Ennek okán pedig nem volt helye a peres eljárás felfüggesztésének a póthagyatéki eljárás lefolytatása végett, az elsőfokú bíróság döntése e tekintetben jogszabálysértőnek nem tekinthető.

A felperesek fellebbezésükben az elsőfokú ítélet keresetük szerinti megváltoztatását kérték, s miután a fentebb kifejtettek szerint az eshetőleges kereseti kérelmeik közül a másodlagos kereseti kérelmük kisebb részben megalapozottnak bizonyult, így a további keresetek kapcsán az elsőfokú ítélet felülbírálata szükségtelen volt. Megjegyzi az ítéletábra az elsőfokú bíróság a harmad- és negyedleges kereseti

kérelmek elutasítása során érdemben helytálló döntést hozott, így az ítélet az annak megismétlése nélkül csupán visszautal az elsőfokú ítélet helyes indokaira.

A felperesek sérelmezték az elsőfokú bíróság által meghatározott pertárgyértéket és az ennek alapulvételével a terhükre megállapított elsőfokú perköltség összegét is. A felperesek a perben kereseti kérelmeiket vagylagosan terjesztették elő, azaz a másod-, és harmadlagos, illetve a negyedleges kereset elbírálására csak abban az esetben tartottak igényt, ha a megelőző kereseti kérelmük megalapozatlannak bizonyulna. A Pp. 24. § (1) bekezdése szerint a pertárgy értékének - és egyben az eljárási illeték alapjának - megállapításánál a keresettel érvényesített követelés, vagy más jog értéke az irányadó, vagylagos kérelmek esetén pedig az Itv. 40. § (2) bekezdése értelmében a legmagasabb értékű kereseti követelés képezi a pertárgyértéket azzal, hogy az eljárás tárgya értékének a felek által történő leszállítása vagy annak utólag alacsonyabb összegben történt megállapítása esetén az illetékalap mérséklésének - ha a törvény kivételt nem tesz - nincs helye (Itv. 41. § (2) bekezdés). A felperesek kereseti követeléseik közül a kötelesrész pénzbeli kiadására irányuló másodlagos kereseti kérelem perértéke a legmagasabb összegű, ezért ezt, azaz személyenként 4 781 028 Ft-ot kellett a perköltségszámítás alapját képező pertárgyértéknek tekinteni.

Az elsőfokú ítélet fentiek szerinti részbeni megváltoztatása eredményeként módosult a pernyertesség-pervesztesség aránya, az 7-93 %-ban határozható meg az I. r. alperesre kedvezőbben. Az I. r. alperes abszolút pernyertessége tehát (93-7 %) 86%-ra tehető, ezért a fenti pertárgyérték 86 %-át kitevő összeg (4 111 684 Ft) után illeti meg a 32/2003. (VIII. 22.) IM. rendelet 3. § (1) bekezdés a) pontja szerinti mértékű, ügyvédi munkadíjból álló perköltség, amelynek áfa-val növelt összege felperesenként 261 000 Ft-ban határozható meg. Ebből levonandó az I. r. alperes pervesztességéhez (315 153 Ft) igazodó, a felperesek által lerótt, ezáltal perköltségként elszámolandó eljárási illeték összege (20 100 Ft), így az I. r. alperes pernyertessége alapján 240 000 Ft elsőfokú perköltség illetné. Az I. r. alperes azonban az elsőfokú ítélet ellen fellebbezéssel nem élt, ennek hiányában pedig az ítélet az illeték összegét rá kedvezőbben nem módosíthatta. Ellenben az elsőfokú bíróság a II. r. alperes megillető perköltség összegét tévesen határozta meg, a II. r. alperessel szemben érvényesített követelés pertárgyértéke ugyanis 2 893 332 Ft (a hagyatékhhoz tartozó három ingatlan tiszta értékének 1/3 részeként 2 586 666 Ft; a bélyeg- és éremgyűjtemény tiszta értékének 1/3 részeként 306 666 Ft), e tekintetben a felperesek pervesztések lettek, így a hivatkozott IM. rendelet alapján a II. r. alperes javára 180 000 Ft perköltség megfizetésére kötelezhetők, ezért az ítélet az elsőfokú ítélet perköltség összegére vonatkozó rendelkezését ennek megfelelően módosította.

A felperesek kereseti kérelmükön összesen 152 400 Ft eljárási illetéket róttak le, szemben a fenti pertárgyérték alapján számítandó, és a felpereseket személyenként terhelő 286 900 Ft-tal. Egyéb adat hiányában az ítélet úgy tekintette, hogy a felperesek a lerótt eljárási illetéket egymás között egyenlő arányban fizették meg (79 200 - 79 200 Ft), ezért az általuk az Itv. 73/A. § (1) bekezdése alapján letelezés

terhével fizetendő elsőfokú eljárási illeték összegét személyenként 207 700 Ft-ra leszállította. Utal az ítélet tábla arra, hogy az elsőfokú perköltség összegének meghatározása során a lerovandó teljes összegű eljárási illetéket vette figyelembe, azaz mintha a felperesek azt már a kereseti kérelmük előterjesztésekor a helyes, a pertárgyértékhez igazodó összegben rótták volna le.

A kifejtettekre figyelemmel az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta.

A fellebbezési eljárás pertárgyértéke felperesenként - a fentebb már kifejtettek szerint - 4 781 028 Ft, így az Itv. 57. § (1) bekezdése alapján feljegyzett fellebbezési eljárási illeték összege 765 000 Ft. A pernyertesség-pervesztesség már részletezett arányaira figyelemmel a másodfokú eljárási illetékből a felperesek személyenként 355 700 Ft-ot, míg az I. r. alperes 53 600 Ft-ot köteles megfizetni a Pp. 81. § (1) bekezdése és az Itv. 74. § (3) bekezdése szerint alkalmazandó 6/1986. (VI. 26.) IM. rendelet 13. § (2) bekezdése alapján.

A felperesek fellebbezése csak kisebb részben (7 %) bizonyult megalapozottnak, ezért a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján kötelesek az I. és II. r. alperes másodfokú eljárásban felmerült költségeinek viselésére, amelynek összegét az ítélet tábla a 32/2003. (VIII. 22.) IM. rendelet 3. § (5) bekezdése alapján állapított meg.

Szeged, 2013. február 6.

Dr. Szeghő Katalin sk.	Bereczkyné dr. Lengyel Nóra sk.	Zanócné dr. Ocskó Erzsébet sk.
a tanács elnöke	előadó bíró	táblabíró